

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลทันตสุขภาพของอาสาสมัคร สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลบ้านกลาง อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ FACTORS RELATED TO ORAL HEALTH CARE BEHAVIOR OF VILLAGE HEALTH VOLUNTEER IN BANKLANG SUB-DISTRICT, LOMSAK DISTRICT, PHETCHABUN PROVINCE

ภัศรา เรืองน้อย*, ถาวร มาตัน ปร.ด.

Patsara Ruangnoi*, Tavorn Maton Ph.D.

คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย 10240

Faculty of Public Health Ramkhamhaeng University, Bangkok, Thailand 10240

Corresponding author E-mail: bpatsara.rn@gmail.com

Received: 21 May., 2025

Revised: 17 Jul., 2025

Accepted: 21 Jul., 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลทันตสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) กลุ่มตัวอย่าง คือ อสม. ตำบลบ้านกลาง อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 196 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่ผ่านตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ และหาค่าความเชื่อมั่นได้เท่ากับ 0.76 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบไคสแควร์ และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการวิจัย พบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการดูแลทันตสุขภาพอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 50.50 มีทัศนคติเกี่ยวกับการดูแลทันตสุขภาพอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 58.70 และมีพฤติกรรมการดูแลทันตสุขภาพอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 65.30 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลทันตสุขภาพ ของ อสม. ได้แก่ อายุ ($r = 0.167$, $p\text{-value} = 0.020$) และความรู้เกี่ยวกับการดูแลทันตสุขภาพ ($r = 0.206$, $p\text{-value} = 0.004$) ดังนั้นเจ้าหน้าที่สาธารณสุขควรมีการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการดูแลทันตสุขภาพให้แก่ อสม.อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีความรู้เพิ่มมากขึ้นซึ่งจะส่งผลทำให้ อสม. มีพฤติกรรมการดูแลทันตสุขภาพที่ถูกต้องมากขึ้นด้วย

คำสำคัญ : พฤติกรรมการดูแลทันตสุขภาพ, ความรู้, ทัศนคติ, อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

Abstract

This study employed a survey research design with the objective of examining the factors associated with oral health care behaviors among village health volunteers (VHVs). The study sample comprised 196 VHVs from Banklang Subdistrict, Lom Sak District, Phetchabun Province. Data were collected using a questionnaire that was validated for content by experts and demonstrated a reliability coefficient of 0.76. Data were analyzed using frequency distribution,

percentage, mean, standard deviation, Chi-square test, and Pearson's correlation coefficient, with the statistical significance level set at 0.05.

The results revealed that the majority of VHVs possessed a moderate level of knowledge regarding oral health care (50.50%), a moderate level of attitude toward oral health care (58.70%), and a moderate level of oral health care behavior (65.30%). Factors found to be significantly associated with oral health care behavior included age ($r = 0.167$, $p\text{-value} = 0.020$) and knowledge regarding oral health care ($r = 0.206$, $p\text{-value} = 0.004$).

Therefore, it is recommended that public health personnel continuously enhance VHVs' knowledge of oral health care. Improving their knowledge may contribute to the adoption of more appropriate oral health care behaviors.

Keywords: Oral health care behaviors, Knowledge, Attitudes, Village Health Volunteers

บทนำ

"สุขภาพช่องปากเป็นประตูสู่การมีสุขภาพและคุณภาพชีวิตที่ดี" ทั้งด้านกายภาพ (Physical) และด้านจิตใจ (Psychological) ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ด้านบุคลิกภาพ การเข้าสังคม การพูดคุย การเคี้ยวอาหาร การรับรสอาหาร สุขภาพช่องปากเป็นสิ่งที่ต้องให้ความสำคัญและดูแลอย่างครอบคลุมในทุกมิติ ทั้งการส่งเสริมป้องกัน รักษาฟื้นฟู และต้องดูแลทุกกลุ่มวัยตลอดช่วงวัยของชีวิต โดยข้อมูลสำรวจสภาวะสุขภาพช่องปากแห่งชาติครั้งที่ 9 พ.ศ. 2565 – 2566 พบว่าทุกกลุ่มอายุมีสภาวะเหงือกอักเสบสูงมาก กลุ่มผู้ใหญ่อายุ 35-44 ปี เหงือกอักเสบร้อยละ 81.0 และค่าเฉลี่ยส่วนของช่องปากที่มีเหงือกอักเสบ เท่ากับ 3.3 ส่วนใน 6 ส่วน โดยส่วนใหญ่เหงือกอักเสบพบร่วมกับการมีหินน้ำลาย เมื่อเปรียบเทียบกับสภาวะปริทันต์ในกลุ่มวัยทำงานและกลุ่มผู้สูงอายุพบปัญหาความรุนแรงของสภาวะปริทันต์ที่มีร่องลึกปริทันต์ในกลุ่มอายุ 60-74 ปีมากที่สุด คือมีร่องลึกปริทันต์ 4-5 มม. ร้อยละ 30.0 และ ร่องลึกปริทันต์ตั้งแต่ 6 มิลลิเมตรขึ้นไป ร้อยละ 18.7 (สำนักทันตสาธารณสุข กรมอนามัย, 2567) กลุ่มวัยทำงานอายุ 35 - 44 ปี ปัญหาหลักที่พบคือการสูญเสียฟัน โดยพบวัยทำงานมีการสูญเสียฟัน ร้อยละ 83.9 เฉลี่ย 3.5 ซี่ต่อคน และมีภาวะเหงือกอักเสบร้อยละ 81.0 โดยร้อยละ 51.8 เกิดร่วมกับหินน้ำลาย และไปรับบริการทันตกรรม

จากโรงพยาบาลเอกชน/คลินิกเอกชน (สำนักทันตสาธารณสุขกรมอนามัย, 2567)

ตำบลบ้านกลาง อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ยังไม่เคยมีการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลทันตสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ซึ่ง อสม.ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มวัยทำงานและเป็นแกนนำด้านสุขภาพในชุมชน รวมถึงเป็นบุคลากรด้านสาธารณสุขที่ได้รับการอบรมตามหลักสูตรที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด จึงสมควรที่จะได้รับการดูแลสุขภาพช่องปากที่เหมาะสม เพื่อให้มีสุขภาพช่องปากที่ดี มีความสุขในการดำเนินชีวิต และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชนในชุมชน ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการศึกษาเรื่องดังกล่าวโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม (Bloom, B.S. Ed. et al., 1956) เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม (KAP Model) เพื่อที่ทันตบุคลากรรวมถึงบุคลากรด้านสาธารณสุขจะสามารถนำผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาสุขภาพช่องปากของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านรวมถึงประชาชนกลุ่มวัยทำงานในชุมชน เพื่อป้องกันและชะลอความเจ็บปวดและการสูญเสียฟันที่จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้ ระดับทัศนคติเกี่ยวกับการดูแลทันตสุขภาพ และระดับพฤติกรรม

การดูแลทันตสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลบ้านกลาง อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลทันตสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลบ้านกลาง อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

วิธีการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้เกี่ยวกับการดูแลทันตสุขภาพ และทัศนคติเกี่ยวกับการดูแลทันตสุขภาพ กับพฤติกรรมการดูแลทันตสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษาคือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ตำบลบ้านกลาง อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ทั้งหมด 19 หมู่บ้าน จำนวน 196 คน เนื่องจากประชากรมีขนาดเล็ก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและแม่นยำ ผู้วิจัยจึงเลือกประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยไม่มีการสุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลคือแบบสอบถาม แบ่งเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ โรคประจำตัว สถานบริการทันตกรรม และสิทธิการรักษา รวม 9 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) และเติมข้อความ (Open End)

ส่วนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการดูแลทันตสุขภาพ จำนวน 15 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบให้เลือกตอบ ถูก ผิด ไม่ทราบ/ไม่แน่ใจ มีเกณฑ์ให้คะแนนคือ ตอบถูก ได้ 1 คะแนน ตอบผิด ไม่ทราบ/ไม่แน่ใจ ได้ 0 คะแนน การแปลผลระดับความรู้ แบ่งเป็น 3 ระดับ โดยอิงเกณฑ์ของ (Guskey, 2005) คือ ระดับต่ำ ระดับปานกลาง และระดับสูง

ส่วนที่ 3 ทัศนคติเกี่ยวกับการดูแลทันตสุขภาพ เนื้อหาประกอบด้วย เรื่อง อาหารที่ทำให้เกิดฟันผุ โรคฟันผุ สาเหตุ อาการ การรักษาและการดูแลสุขภาพช่องปาก จำนวน 10 ข้อ มีคำถามทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง การแปลผลระดับทัศนคติ แบ่งเป็น 3 ระดับ ระดับต่ำ ระดับปานกลาง และระดับสูง

ส่วนที่ 4 พฤติกรรมการดูแลทันตสุขภาพ เนื้อหาประกอบด้วยเรื่อง การบริโภคอาหาร การทำความสะอาดช่องปาก การไปรับบริการทันตสุขภาพ การตรวจฟันด้วยตนเอง จำนวน 15 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ ปฏิบัติระดับมากที่สุดหรือสม่ำเสมอ ปฏิบัติระดับมากหรือบ่อยครั้งแต่ไม่ประจำ ปฏิบัติระดับปานกลางหรือเป็นครั้งคราว ปฏิบัติระดับน้อยหรือนาน ๆ ครั้ง ปฏิบัติระดับน้อยมากหรือไม่ปฏิบัติเลย การแปลผลระดับพฤติกรรม แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ระดับต่ำ ระดับปานกลาง และระดับสูง

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) 0.67 – 1.00 และนำไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.76

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.ติดต่อประสานงานกับประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลบ้านกลาง อำเภอลำสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

2.ชี้แจงวัตถุประสงค์การเก็บข้อมูล ทำความเข้าใจเกี่ยวกับการตอบแบบสอบถาม เพื่อขอความร่วมมือตอบแบบสอบถาม และจัดส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่าง

3.ติดตามรับแบบสอบถามคืนตามระยะเวลาที่กำหนด จนได้ครบถ้วนตามจำนวน โดยระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่ มีนาคม - พฤษภาคม 2568

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบไคสแควร์ (Chi-Square Test) และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จริยธรรมการวิจัย

ผู้วิจัยได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โรงพยาบาลชุมพรเขตรอุดมศักดิ์ รหัสโครงการวิจัยเลขที่ CPH-EC-051/2568 ลงวันที่ 28 มีนาคม 2568

ผลการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 94.40 อยู่ในช่วงอายุ 45 - 59 ปี ร้อยละ 59.20 สถานภาพสมรส ร้อยละ 82.10 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 46.40 มีอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 62.80 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 70.90 ไม่มีโรคประจำตัว ร้อยละ 60.70 ส่วนใหญ่มีสิทธิในการรักษาพยาบาลคือมีสิทธิบัตรประกันสุขภาพ (บัตรทอง) ร้อยละ 84.70 และเข้ารับบริการที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ร้อยละ 88.30

ระดับความรู้เกี่ยวกับการดูแลทันตสุขภาพ พบว่า ส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน

99 คน คิดเป็นร้อยละ 50.50 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อคำถามที่ตอบถูกมากที่สุดคือ ข้อ13 วิธีการป้องกันโรคฟันผุที่ดีที่สุดคือการแปรงฟันหลังอาหารทุกครั้ง ร้อยละ 95.40 รองลงมาคือ ข้อ6 ฟลูออไรด์ป้องกันโรคฟันผุได้ ร้อยละ 92.90 ส่วนข้อที่ตอบน้อยที่สุดคือ ข้อ12 การรับประทานผลไม้ที่มีเส้นใยเช่น ฝรั่ง สับปะรด อ้อย แอปเปิ้ล ฯลฯ ช่วยขัดฟันและนวดเหงือกได้ ร้อยละ 44.40

ระดับทัศนคติเกี่ยวกับการดูแลทันตสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน พบว่า ส่วนใหญ่มีระดับทัศนคติเกี่ยวกับการดูแลทันตสุขภาพอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 58.70 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อคำถามที่คะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ8 การตรวจสุขภาพช่องปากสม่ำเสมอ เป็นสิ่งที่จำเป็น ($\bar{X} = 4.44$) รองลงมาคือ ข้อ1 ฟันคนเราอยู่ได้นานตลอดชีวิตถ้าได้รับการดูแลอย่างถูกวิธี ($\bar{X} = 4.32$) ส่วนข้อคำถามที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 2 เราควรไปอุดฟันเมื่อมีอาการปวดแล้ว ($\bar{X} = 2.89$)

ระดับพฤติกรรมการดูแลทันตสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 65.30 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อคำถามที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุดคือ ข้อ14 ทานใช้ยาสีฟันที่มีส่วนผสมของฟลูออไรด์ในการทำความสะอาดช่องปาก ($\bar{X} = 4.34$) รองลงมาคือ ข้อ8 ทานแปรงฟันทั้งในตอนเช้าและก่อนนอนทุกวัน ($\bar{X} = 4.00$) ส่วนข้อคำถามที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ9 ทานใช้ไหมขัดฟันทำความสะอาดซอกฟันหลังการแปรงฟัน ($\bar{X} = 2.78$)

ตาราง 1 การทดสอบไคสแควร์ (Chi-Square) ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและพฤติกรรมการดูแลทันตสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลบ้านกลาง อำเภอลำลูกเกด จังหวัดเพชรบูรณ์ (n = 196)

ปัจจัย	พฤติกรรมการดูแลทันตสุขภาพ		
	χ^2	P - value	แปลผล
ปัจจัยส่วนบุคคล			
เพศ	0.752*	0.247	ไม่มีความสัมพันธ์
สถานภาพ	0.719	0.661	ไม่มีความสัมพันธ์

ปัจจัย	พฤติกรรม การดูแลทันตสุขภาพ		
	χ^2	P - value	แปลผล
ระดับการศึกษา	0.178*	1.886	ไม่มีความสัมพันธ์
อาชีพ	0.528*	0.443	ไม่มีความสัมพันธ์
โรคประจำตัว	0.282*	1.287	ไม่มีความสัมพันธ์
สถานบริการทันตกรรม	0.243*	1.794	ไม่มีความสัมพันธ์
สิทธิการรักษา	0.212*	1.854	ไม่มีความสัมพันธ์

* Fisher's Exact Test

ผลการศึกษา พบว่า เพศ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ โรคประจำตัว สถานบริการทันตกรรม และสิทธิการรักษาไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การดูแลทันตสุขภาพ

ตาราง 2 แสดงสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและพฤติกรรม การดูแลทันตสุขภาพ ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลบ้านกลาง อำเภอลำลักษ์ จังหวัดเพชรบูรณ์ (n = 196)

ปัจจัย	พฤติกรรม การดูแลทันตสุขภาพ		
	r	P - value	แปลผล
ปัจจัยส่วนบุคคล			
อายุ	0.167*	0.020	มีความสัมพันธ์
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	- 0.056	0.433	ไม่มีความสัมพันธ์

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการศึกษา พบว่า อายุ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การดูแลทันตสุขภาพ ($r = 0.167$, P - value = 0.020) ส่วนรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การดูแลทันตสุขภาพ

ตาราง 3 แสดงสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ระหว่างความรู้ ทักษะเกี่ยวกับการดูแลทันตสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลบ้านกลาง อำเภอลำลักษ์ จังหวัดเพชรบูรณ์ (n = 196)

ปัจจัย	พฤติกรรม การดูแลทันตสุขภาพ		
	r	P - value	แปลผล
ความรู้เกี่ยวกับการดูแลทันตสุขภาพ	0.206*	0.004	มีความสัมพันธ์
ทัศนคติเกี่ยวกับการดูแลทันตสุขภาพ	0.076	0.291	ไม่มีความสัมพันธ์

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการศึกษพบว่า ความรู้เกี่ยวกับการดูแลทันตสุขภาพมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การดูแลทันตสุขภาพ ($r = 0.206$, P - value = 0.004) ส่วนทัศนคติเกี่ยวกับการดูแลทันตสุขภาพไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การดูแลทันตสุขภาพ ($r = 0.005$, P - value = 0.946)

อภิปรายผล

ผลการวิจัย พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการดูแลทันตสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลบ้านกลาง อำเภอลำลักษ์ จังหวัดเพชรบูรณ์ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 50.50 ซึ่งแตกต่างจากผลการศึกษาของ ดลยา

พามา และเกษม ชูรัตน์ (2567) ผลการวิจัยพบว่า มีระดับความรู้อยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 88.7

ระดับทัศนคติเกี่ยวกับการดูแลทันตสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลบ้านกลาง อำเภอลำลักษ์ จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 58.70

ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุภาภรณ์ ไตรรัตน์ และสุรเดช สำราญจิตต์ (2565) ผลการวิจัยพบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีทัศนคติเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพช่องปาก ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 52.73

ระดับพฤติกรรมเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลบ้านกลาง อำเภอห่มสั๊ก จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 65.30 สอดคล้องกับการศึกษาของสุภาภรณ์ ไตรรัตน์ และสุรเดช สำราญจิตต์ (2565) พบว่าพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปากส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางร้อยละ 71.82

ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปากของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลบ้านกลาง อำเภอห่มสั๊ก จังหวัดเพชรบูรณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนเพศ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน โรคประจำตัว สถานบริการทันตกรรม และสิทธิการรักษาไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปากของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลบ้านกลาง อำเภอห่มสั๊ก จังหวัดเพชรบูรณ์ แตกต่างจากการศึกษาของสุภาภรณ์ ไตรรัตน์ และสุรเดช สำราญจิตต์ (2565) พบว่าระดับการศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ($r = -0.227$, $p = 0.017$)

ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพช่องปากมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปากของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลบ้านกลาง อำเภอห่มสั๊ก จังหวัดเพชรบูรณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมี ($r = 0.206$, $P\text{-value} = 0.004$) สอดคล้องกับการศึกษาของดลยา พามา และเกษม ชูรัตน์ (2567) ผลการศึกษาพบว่า ความรู้กับพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปากมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($r = 0.408$) ดังนั้น จึงควรส่งเสริมให้อาสา

สมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพช่องปากให้เพิ่มมากขึ้น

ทัศนคติเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพช่องปากไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปากของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลบ้านกลาง อำเภอห่มสั๊ก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยมี ($r = 0.005$, $P\text{-value} = 0.946$) แตกต่างจากการศึกษาของสุภาภรณ์ ไตรรัตน์ และสุรเดช สำราญจิตต์ (2565) ผลการศึกษาพบว่าทัศนคติเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพช่องปากมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($r = 0.249$, $p = 0.009$)

สรุปผล

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปากของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลบ้านกลาง อำเภอห่มสั๊ก จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้แก่ อายุ และความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพช่องปาก ส่วนปัจจัยอื่น ๆ ได้แก่ เพศ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน โรคประจำตัว สถานบริการทันตกรรม สิทธิการรักษา และทัศนคติเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพช่องปากไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปาก

อาจเนื่องมาจากในแต่ละปีจะมีการจัดโครงการกิจกรรมในการให้ความรู้แก่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ทำให้กลุ่มตัวอย่างได้รับประสบการณ์โดยการถ่ายทอดผ่านการอบรมที่ไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังเป็นกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในตำบลเดียวกันและจากผลการศึกษาควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้กิจกรรมปรับเปลี่ยนทัศนคติเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพช่องปากผ่านบุคลากรสาธารณสุข เพื่อส่งเสริมความรู้ทัศนคติที่ดี ซึ่งจะส่งผลให้ อสม.มีพฤติกรรมดูแลสุขภาพช่องปากที่ถูกต้องมากขึ้น สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นเครือข่ายในการส่งเสริมการดูแลสุขภาพช่องปากแก่ประชาชนในชุมชนต่อไป

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

1. เจ้าหน้าที่สาธารณสุขควรพัฒนาศักยภาพ และส่งเสริม อสม.ให้มีความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพช่องปาก

เพิ่มมากขึ้น และมีทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับการดูแล
ทันตสุขภาพ รวมทั้งมีพฤติกรรมที่ถูกต้องในการดูแล
สุขภาพ

2. อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน
ควรมีการเรียนรู้หรือแสวงหาความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการ
ดูแลทันตสุขภาพ มีการปรับเปลี่ยนทัศนคติในการ
ดูแลทันตสุขภาพ และมีพฤติกรรมในการดูแลทันตสุขภาพ
ที่ถูกต้อง เพื่อการมีสุขภาพดีและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่
ประชาชน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-
experimental research) เพื่อพัฒนาโปรแกรมทันต-
สุขภาพที่เหมาะสม สำหรับนำมาใช้ในการปรับเปลี่ยน
พฤติกรรมในการดูแลทันตสุขภาพของประชาชน

2. ควรศึกษาวิจัยเรื่องความรู้ ทัศนคติ และ
พฤติกรรมในการดูแลทันตสุขภาพของกลุ่มอื่นๆ เช่น
นักเรียน กลุ่มวัยทำงาน ผู้สูงอายุ เพื่อนำผลมาใช้ในการ
วางแผนพัฒนาการดำเนินงานทันตสุขภาพของชุมชน

3. ควรทำการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการ
มีส่วนร่วมของ อสม.ในการส่งเสริมพฤติกรรมในการดูแล
ทันตสุขภาพของประชาชนในชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- ดลยา พามา และเกษม ชูรัตน์. (2567). ศึกษาความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมในการดูแลสุขภาพช่องปากของอาสาสมัคร
สาธารณสุขประจำหมู่บ้านตำบลปากแคว อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย. ในรายงานสืบเนื่องการประชุม
วิชาการ เรื่อง “สาธารณสุขยุคใหม่ เพื่อผู้สูงวัยใส่ใจเทคโนโลยีดิจิทัล” (น. 431). คณะสาธารณสุขศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุภาภรณ์ ไตรรัตน์ และสุรเดช สำราญจิตต์. (2565). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการดูแลสุขภาพช่องปาก
ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตำบลหนองโพ อำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์. ในการประชุม
วิชาการระดับชาติ (Proceeding) ครั้งที่ 1 ประจำปี 2565 เรื่อง “ทิศทาง แนวโน้มวิจัย และนวัตกรรม
ทางสุขภาพหลังวิกฤตโควิด-19” (น. 55). คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สำนักทันตสาธารณสุข กรมอนามัยกระทรวงสาธารณสุข. (2567). รายงานผลการสำรวจสภาวะสุขภาพช่องปาก
แห่งชาติ ครั้งที่ 9 พ.ศ. 2566. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อักษรกราฟฟิคแอนดี้ดีไซน์.
- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika*, 16 (3),
297-334.
- Bloom, B.S. (Ed.). Engelhart, M.D., Furst, E.J., Hill, W.H., Krathwohl, D.R. (1956). *Taxonomy Of
Educational Objectives, Handbook : The Cognitive Domain*. New York: David McKay Co Inc.
- Guskey, T. R., & Bloom, B. S. (2005). *Formative classroom assessment and theory research and
implications*. University of Kentucky.